

Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης: Ζητήματα Κοινωνικών ανισοτήτων.

Λειτουργισμός

- Ο λειτουργισμός (ή φονκτιοναλισμός) είναι μια θεωρητική προσέγγιση στην οποία εντάσσονται έργα των κλασικών (Α. Κοντ, Χ. Σπένσερ, Ε. Ντιρμeyer) αλλά και έργα μεταγενέστερων Αμερικανών Κοινωνιολόγων (Τ. Πάρσονς, Ρ. Μέρτον)
- Η σχολή αυτή ονομάστηκε «λειτουργισμός» ή (φονκτιοναλισμός) εξαιτίας της έμφασης που έδωσε στις λειτουργίες των θεσμών. Κυριάρχησε ουσιαστικά άνευ αντιπάλου κατά το μεγαλύτερο μέρος του 20ού αιώνα

4 σίγονες του δομολειτουργισμού

- Η κοινωνία θα πρέπει να εκληφθεί ως ένα σύστημα. Η κοινωνιολογία μελετά κοινωνικά συστήματα τα οποία παραμένουν σχετικά σταθερά και διαχρονικά και όχι ατομικές δράσεις.
- Ο πολιτισμός και οι αξίες διαμορφώνονται στα μέρη ενός κοινωνικού συνόλου αποτελώντας μέρος του συνδέσμου ιστού που διατηρεί την κοινωνική συνοχή.
- Οι θεσμοί (σταθεροί & διαχρονικοί) συνεισφέρουν στην κοινωνική σταθερότητα.

- Η κοινωνική ευταμία αποτελεί στοιχείο των κοινωνιών & η κοινωνική αλλαγή αποτελεί την «απομάκρυνση» των κοινωνικών δυσλειτουργιών.

Λειτουργικός γενικός.

- Οι λειτουργίες ισχυρίζονται ότι, όπως το ανθρώπινο σώμα είναι ένα σύστημα που έχει ορισμένες ανάγκες (πχ τροφή) και αποτελείται από αλληλοσχετιζόμενα μέρη (πχ πεπτικό σύστημα) τα οποία λειτουργούν για να ικανοποιήσουν αυτές τις ανάγκες, έτσι και η κοινωνία πρέπει να έχει ορισμένα χαρακτηριστικά (προσαρμοσμένα) για να επιβιώσει.

- Η κοινωνία χρειάζεται να διασφαλίσει τη λειτουργία της με έναν επαρκή αριθμό ατόμων, τα οποία να έχουν διαφορετικά συμφέροντα και δεξιότητες.

Η λειτουργία της κοινωνίας είναι εφικτή, εφόσον τα άτομα ασκούν τους διαφορετικούς ρόλους τους.

Λειτουργισμός & Θεσμοί

Ο κάθε θεσμός στο κοινωνικό σύστημα, στο οποίο γεννιόμαστε και μεγαλώνουμε, επιτελεί τη δική του λειτουργία από την οποία απορρέουν αντιστοίχως τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

πχ. Ο θεσμός της εκπαίδευσης επιτελεί τη λειτουργία της μεταβίβασης γνώσεων από την προηγούμενη γενιά (των γονέων) στην επόμενη γενιά (των παιδιών), με αποτέλεσμα τα παιδιά να καταστούν ικανά για

συνύπαρξη με τους άλλους ανθρώπους. Με τον ίδιο τρόπο, λειτουργούν όλοι οι θεσμοί που συγκροτούν το κοινωνικό-πολιτισμικό σύστημα.

Δ Απώροια όλων των μεμονωμένων λειτουργιών είναι η διατήρηση μιας επιδιωκόμενης ισορροπίας σε επίπεδο κοινωνίας που εξασφαλίζει τις συμμετρικές (αρμονικές) σχέσεις μεταξύ των μικρών και μεγάλων κοινωνικών ομάδων, των μικρών και των μεγάλων κοινωνικών συνόλων.

• Αν δεν λειτουργεί εύρυθμα ένας κοινωνικός παράγοντας, καταρρέει ολόκληρο το σύστημα, και ανατρέπεται η κοινωνική ισορροπία.

• Γι' αυτό το σύστημα, όταν αλλάζει η λειτουργία σε κάποιο μέρος του, έχει από μόνο την τάση να επιτυγχάνει ισορροπία, με την αλλαγή κάποιων λειτουργιών των άλλων μερών του (πχ αλλαγή της οικογένειας, οι μητέρες στην εργασία, δημοκρατία περισσότερων παιδικών σταθμών)

- Σε συνάρτηση με το λειτουργισμό - (φονξιοναλισμό) ο Robert Merton (1910-2003) τόνισε ότι παράλληλα με τις λειτουργίες που συμβάλλουν στην εύρυθμη λειτουργία του κοινωνικού συστήματος, αναδύονται και δυσλειτουργίες που αποδυναμώνουν τα ρυθμιστικά στοιχεία του κοινωνικού συστήματος
(Θα το δούμε αναλυτικά αργότερα.)

Δυσλειτουργίες του «συστήματος»

- Το φαινόμενο της φτώχειας η έχει τόσο λειτουργικές διαστάσεις, όσο και δυσλειτουργίες.
- Από τη μια, οι λειτουργικές διαστάσεις της φτώχειας σχετίζονται με το εργατικό δυναμικό. Οι φτωχοί και ως επί το πλείστον ανειδίκευτοι εργατές, κάνουν βρώμιες και ανθυγιεινές δουλειές που δεν τις αναλαμβάνουν οι ειδικευμένοι.

Από την άλλη η φτώχεια μπορεί να οδηγήσει σε απολιτιστικά συμπεριφορές, όπως την κλοπή, την πορνεία, τη χρήση ναρκωτικών κλπ.

Κοινωνική Συναίνεση

- Τα άτομα-μέλη της κοινωνίας δέχονται ή συμφωνούν με το τι είναι ανώτερο-κατώτερο, χρησιμο-αίχρηστο, ηθικό-αηθικό, επιθυμητό-ανεπιθυμητό κλπ.
(κυρίως η εκκλησία)
(ως επηρεαστεί)
- Με αυτών τον τρόπο πλάθεται μια 'συλλογική συνείδηση' (συνείδηση των συνειδήσεων), η οποία διαμορφώνει μια κατάσταση αρμονικών σχέσεων μεταξύ των μελών της κοινωνίας, και διασφαλίζεται ήπιο κλίμα συνεννόησης και επικοινωνίας
- Εφόσον η πλειοψηφία των μελών δέχεται ομογενή πρότυπα συμπεριφορών και αξιακά στοιχεία που προσανατολίζουν τα μέλη σε κοινές κατευθυντήριες γραμμές, η κοινωνική συναίνεση θεωρείται ότι είναι το θεμέλιο της κοινωνικής ευσταθίας και σταθερότητας

Ανομία

Εφόσον η κοινωνία θεωρείται «φυσικά» δεδομένη χρησιμοποιείται η έννοια της ανομίας, προκειμένου να ερμηνευτεί κάθε κοινωνική ανισορροπία

Η προσαρμογή των ατόμων στις αξίες είναι δείγμα κοινωνικής υγείας, ενώ η απόκλιση δείγμα κοινωνικής παθολογίας

Η χρήση των όρων ανομία, κοινωνική υγεία και παθολογία είναι προβληματική.

Πχ Για να λειτουργεί ένα αεροδρόμιο σίωσται:

- Πιλότους
- Αεροσυνοδούς
- Τεχνικούς
- Ελεγκτές
- Αεροπλάνα

Αν κάτι πάει στραβά: • Κακοκαιρία

Το αεροδρόμιο είναι ένα σύστημα ~~αερο~~

Το περισσότερο: Ο Durkheim το ονόμασε «συλλογική συνείδηση».

- Είναι μια «ηθική δύναμη» που δεν μπορούμε να τη δούμε αλλά μπορούμε να της παρατηρήσουμε.

ΣΤΙΣ προβιομηχανικές κοινωνίες συναντούμε
τη Μηχανική αλληλεγγύη.

Οι άνθρωποι κάνουν τις ίδιες εργασίες
-//- σκεφτόνται με τον ίδιο τρόπο

Οργανική αλληλεγγύη

— 0 — 0

Σε κάθε κοινωνία πρέπει να υπάρχει ένα επαρκές σύστημα
Επικοινωνίας και ένας κοινός πολιτισμικός κώδικας

Έκδηλες & Λαθραίουσες

- Ο Μέγας Εισήγαγε τη διαίρεση ανάμεσα στις
έκδηλες και τις λαθραίουσες λειτουργίες

~~Εκδηλες & Λαθραίουσες~~

Λειτουργίες & Εκπαίδευση

• Οι εκδηλές λειτουργίες γίνονται φανερες με τη διδασκαλία των γλωσσικών αντικειμένων μέσω του ειδικευμένου προσωπικού (των διδασκόντων) και τις διαδικασίες της μάθησης και της εξέτασης των διδασκόντων.

Οι λανθάνουσες λειτουργίες στο σχολικό περιβάλλον δεν γίνονται αμέσως αντιληπτές και δεν φανεώνονται εύκολα. Είναι κρυμμένες, αλλά λειτουργούν αποτελεσματικά.

πχ Το μάθημα της Ιστορίας (επιτός από την ιστορική συνείδηση (εκδηλ. λειτουργία) σφυρηλατεί την εθνική συνείδηση και ενισχύει τον πατριωτισμό (λανθάνουσα λειτουργία)).

Το μάθημα της Γλώσσας υπογραμμίζει τον συνευτικό ιστό της καταγωγής και της συνέχειας στον κόσμο της επικοινωνίας και της συνύπαρξης.

Το μάθημα των Ορθοσκευτικών, επίσης, διαδραματίζει εθνοπονητικό ρόλο μέσω της ίδιας λογικής.

Αποτέλεσμα όλων αυτών των στοιχείων / παραγόντων είναι η οργάνωση των ατόμων και η διαμόρφωση τους ως μελών ενός εθνικού συνόλου με αδιάσπαστη ενότητα - εμείς.

• Το σχολείο οφείλει να επιλέξει τους καλύτερους προκαθορισμούς των μελλοντικών καταμερισμών των επαγγελματιών

• Βασική προϋπόθεση είναι η επιλογή να γίνεται με δίκαιο και αμικρατικό τρόπο και να παρέχονται σε όλους ίσες ευκαιρίες

• Σύμφωνα με τον Parsons όταν τα παιδιά βγαίνουν από το στενό πλαίσιο της οικογένειας - όπου αναχωρούν ως σημαντικά - και εισέρχονται στο σχολικό περιβάλλον το σχολείο οφείλει να τα αναμεταπίσει ως ίσα, με ουδέτερο τόνο και χωρίς προκαταλήψεις στη βάση αντικειμενικών κριτηρίων.

• Μεταξύ μαθητών & εκπαιδευτικών αναπτύσσεται μια αλληλεπίδραση που οδηγεί στην εσωτερικευση των κυρίαρχων ηθικών αξιών από πλευράς των μαθητών.

• Η προσαρμογή των μαθητών στις ηθικές αξίες του σχολείου οδηγεί:

- Στην ανάπτυξη ηγετικών ικανοτήτων
- Στην ανάληψη πρωτοβουλιών
- Ανοίγει το δρόμο της κοινωνικής επιτυχίας.

• Το σχολείο οφείλει να διασφαλιστεί η ισότητα των ευκαιριών για την επίτευξη των μαθητών.

• Προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει:

• Τα παιδιά να εντάσσονται σε τάξεις με βασικό κριτήριο την ηλικία τους.

• Να εγγραφούνται οι μαθητές σε σχολεία που βρίσκονται κοντά στο σπίτι τους ώστε να διασφαλιστεί η ομοιογένεια.

• Να εφαρμόζεται ένα κοινό αναλυτικό πρόγραμμα, στο πλαίσιο του οποίου η αξιολόγηση θα πραγματοποιείται από τον εκπαιδευτικό.

• Η σχολική επιλογή δεν καθορίζεται από την κοινωνική προέλευση

• Ο διαχωρισμός αυτών που θα φοιτήσουν στο Πανεπιστήμιο και αυτών που δεν θα φοιτήσουν να γίνεται βάσει των ίδιων κριτηρίων.

• ~~Ο~~ ηθικές αξίες θεωρούνται θεμέλιο της κοινωνίας και η μεταβίβασή τους στο σχολείο είναι σημαντική.

• Κοινωνικοποίηση με στόχο την κοινωνική συμμόρφωση μέσα από την εσωτέριεση των κυρίαρχων κοινωνικών αξιών.

• Κοινωνική επιλογή και καλλιέργεια δεξιοτήτων με στόχο τον προσανατολισμό των παιδιών σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικό ρόλο που θα καθορίσει την μελλοντική τους ζωή.

Ισοτιμία Εκπαιδευτικών Ευκαιριών.

• Η φιλελεύθερη ερμηνεία. Σύμφωνα με την οποία οι «ικανότεροι», δηλ. ατομικοί που έχουν «ανώτερα προσόντα» υψηλότερες επιδόσεις και προσαρμόζονται καλύτερα στο κυρίαρχο σύστημα κοινωνικών αξιών, ανεξάρτητα από την κοινωνική τους προέλευση, θα επιβραβεύονται ώστε να ανέλθουν στην κοινωνική ιεραρχία.

• Η Διαδικασία αυτή ξεκινά από το δημοτικό επιβραβεύοντας τα παιδιά ώστε να επιλέγουν το μελλοντικό τους επάγγελμα και να εντάσσονται.

• Βασικός αίτιος της αξιολόγησης ήταν η σχολική επίδοση αλλά επηρέασαν η «σωστή» συμπεριφορά, η υπακοή στον εκπαιδευτικό κλπ.

• Οι αίνισες επιδόσεις είναι απόρροια της ενθάρρυνσης ή της απογοήτευσης που προωθεί στον μαθητή η κρίση του δασκάλου (ετικετοποίηση - προφητεία)

• Η σχολική αποτυχία οφείλεται στην διαφορετική νοοτροπία και στον διαφορετικό ορισμό της επιτυχίας (φιλοσοφία, κίνητρο για επιτυχία, αριστεία κ.α.)

ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΑΣ.

- Οι διαφορές στα επιτεύγματα οδηγούν σε νέες μορφές ανισότητας.
- Η εκπαίδευση αφού έχει δημιουργήσει νέες μορφές ανισότητας βοηθάει να εφουδερευθεί η ένταση νομιμοποιώντας τις ανισότητες μέσω της κοινωνικοποίησης
- ~~Η κοινωνική ασφάλεια~~

Ισότητα ευκαιριών και επιτυχία

Η εκπαίδευση βοηθάει στη διάδοση της ιδεολογίας της "ισότητας ευκαιριών" και της «επιτυχίας», θεμέλιο της «κοινής κουλτούρας» της σύγχρονης κοινωνίας.

~~Η ύλη~~

Συνοψίζοντας

- Η κοινωνική τάξη (ασφάλεια) είναι διασφαλισμένη όταν σχεδόν όλοι αποδέχονται τις γενικές ηθικές αξίες της κοινωνίας τους.
- Η σχολική επιλογή ΔΕΝ καθορίζεται από την προέλευση
- Βασική προϋπόθεση είναι η επιλογή να γίνεται με δίκαιο και αφοκρατικό τρόπο και να παρέχονται σε όλους ίδες ευκαιρίες

- Η εκπαίδευση υπηρετεί σημαντικές κοινωνικές λειτουργίες όπως:
  - Διδασκαλία
  - Κοινωνικοποίηση με στόχο την εκμάθηση κοινωνικών ρόλων.
  - Κατανομή των κοινωνιών σε διαφορετικές κοινωνικές θείσεις.
- Οι ικανότεροι, εσχέτως καταγωγής, θα πρέπει να επιβραβεύονται ώστε να ανέλθουν στην κοινωνική ιεραρχία.

Κριτικές

- Υπάρχουν διαφορές στις κοινωνικές τάξεις στην προετοιμασία των παιδιών για την εκπαίδευση.
- Δεν τυχάνουν όλα τα παιδιά ίδιας μεταχείρισης από τους δασκάλους.
- Οι γονείς και το σχολείο όταν λένε επιτυχία εννοούν το ίδιο πράγμα;
- Η κοινωνικοοικονομική θέση ενός ατόμου καθορίζει την πορεία του στο σχολείο.
- Η κοινωνική τάξη δεν εξασφαλίζεται μόνο με τη συναίνεση, αλλά και με τη βία.
- Η κοινωνική σταθερότητα μπορεί να είναι αποτέλεσμα μιας «κατασκευασμένης» ή «ψευδούς» συναίνεσης.
- Στη δυτική κοινωνία κυριαρχεί μια «διαδικαστική» παρά «ουσιαστική» συναίνεση.

• Η Εκπαίδευση μεταδίδει τις κυρίαρχες αξίες και συμμετέχει στην κατασκευή της συνείδησης